

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.

1675.

1. Alberti, Valentianus: De fortuna clarorum belli ducum,
sub finem militiæ plerumque adversa.
2. Alberti, Valentianus: De politico
3. Alberti, Valent: De immortalitate reipublicæ.
4. Alberti, Valent.: De Frederico forti, sine admisso.
5. Boninus, Tacitus: De expectativis
6. Boninus, Tacitus: De actione in factum pro re-
linenda possessione præsentem competente.
7. Carpzovius, Aug. Bened.: De iudicio Imperatoris
extraordinario 2 Saml. 1675: 1719.
8. Carpzovius, Aug. Bened.: De restitutione in integrum
minorem.
9. Carpzovius, Aug. Bened.: Analysis l. traditionibus
20 l. de pactis
10. Eickler, Johannes Christianus: De employentæ meliorationibus
11. Engelmann, Johann Fried: De arte syllogistica

1675

12. Wmullerus, Michael: *Valentinianus in infantile* 23
13. Geislerus, Fridr.: *De legitimatione*
14. a. & Geislerus, Fridr.: *De actione confessionaria* - 2 Bndt. 24.
= 1675 - 1745. Accessit .84. 1745: *Tristitibus* 25
- Mosnerus: *De officio bami, cordati, fideles, et
Christiani ministri*
15. Geislerus, Fridricum: *De privilegiis viduarum.* 26
16. a. & c. Moellus, Fridricum Tobias: *De iure Pontis
Pilati iudicio* 3 Bndt 1675, 1724 - 1737. 27
28
17. Pletz, Abrah. Christoph: *De encomiis Carolorum.*
18. Reddenberg, Adamus: *De regnum conjunctione* 29
19. Romanus, Paulus Franciscus: *De iure domini restricto.* 30
20. Romanus, Paulus Franciscus: *De salvo conductu.* 31
21. Schenckendorfferus, Bartholomaeus Leonhardus: *De pri-
vilegio* 32
22. Schenckendorfferus, Barbh. Leonhardus: *De concussione.*

1675

23. Schreuderdoerfferus, Bartholomaeus Leonhardus: De iuramento purgatorio
24. Schreuderdoerfferus, Barth. Leonhardus: De peculio
25. Schreuderdoerfferus, Barth. Leonhardus: De contracta aestimatoris
26. Schreuderdoerfferus, Barth. Leonhardus: De privilegiis
27. Schreuderdoerfferus, Barth. Leonhardus: De retentione
28. Schreuderdoerfferus, Barth. Leonhardus: De exceptione non numeratae pecuniae.
29. Schreuderdoerfferus, Barth. Leonhardus: De solutione
30. Tellerus, Romanus: De fundo pluribus promisso cum explicatione l. quotiens 15 C. de rei vind.
31. Thomassinus, Jacobus: De vagantibus scholasticis
32. Zabel, Erichus: De clementia, virtute Imperatoris

18

122

Pra. 36 num. 17

1675, 16^a

18

B. C. D.

DISPUTATIO JURIDICA

De

INJUSTO

PONTII PILATI
JUDICIO,

Consentiente Magnifico Jctorum
Ordine

PRÆSIDE

Dn. FRIDERICO TOBIA MOEBIO,

Phil. & J. U. D. Curia Electoralis ac Ducalis
supremæ Advocato Ordinario,

Dn. Patrono atqve Fautore

observanter colendo,

P.P.

CHRISTIANUS THOMASIUS,

Lipfienf. Phil. M.

AUTOR

Ad d. XXV. Nov. M DC LXXV.

H. L. Q. C.

LIPSIÆ

Literis JOHANNIS GEORGI.

MAGNIFICO ACADEMIÆ RECTORI
V I R O

Maximè Reverendo, Amplissimo atq; Excellentissimo
DN. FRIDERICO RAPPOLTO, SS. TH. D.
& Professori Publico, Alumnorum Electoralium E-
phoro, Canonico Cizenfi, Majoris Principum Collegii Col-
legiato, & Nationis Misnicae Seniori.

Ut et

V I R I S

Nobilissimis, Consultissimis, Plurimum Reverendis, Amplissimis
et Excellentissimis

DN. JOHANNI FRIDERICO FALCKNERO,

J. U. D. Comiti Palatino Cæsareo ac Reipu-
blica Lipsiensis Syndico.

DN. GOTTFREDO SCHILTERO,

Ph. & J. U. D. Regularum Juris Professori Publico
designato, & Collegii B. Virginis Collegiato.

DN. VALENTINO ALBERTI, SS. TH. LIC.
ac Professori Publico extraordinario, Dial. & Metaph.
Ordinario, Facultatis Philos. Assessori & Collegii
B. Virginis Collegiato.

DN. JOACHIMO FELLERO, SS. TH. LIC.

Poëseos Professori Publico & Facultatis
Philosophicæ Assessori.

Dominis Patronis, Præceptoribus, Affini
ac Fautoribus summè observandis

ac colendis
Disputationem hanc Juridicam
debità animi reverentiâ

offert atq; vindicat
M. CHRISTIANUS THOMASIVS.

B. C. D.

INJUSTUM JUDICIUM PONTII PILATI.

P R Æ F A T I O

INfame hætenus & exofum Christianis omnibus fuit Pontii Pilati judicium, quo Christum Salvatorem nostrum ad ultimum supplicium condemnavit, ac desperata planè ejus causa, nec immeritò, visa est, ita ut nemo, qui ejus patrociniùm fufciperet, reperiri potuerit. Surrexit tandem superiori anno Dominus Joh. Stellerus, Leisnicenfis J. U. Doctor andus qui in peculiari tractatu, quem *Pontium Pilatum defenfum* infcripfit, eum non excufare, fed defendere, fed iuftum iudicem (*vid. cap. 2. n. 1.*) appellare non dubitavit. Aft reprobatum illud fcriptum publicè fuit à Theologis noftris, quin & poftèa autoritate publicà venditio ejus prohibita. Quamvis ergo fatius fortaffe fuiſſet, Camarinam non movere, quoniam tamen eo feculo vivimus, quo vetuſtum illud Ovidii: *Nititur in vetitum* quàm maximè cantari, & ejusmodi libri quò ſeverius prohibentur, eò avidius emi legiqve ſolent, non peccaturum me putavi, ſi in cathedram Juridicam ſcriptum iſtud producerem, ac pro ingenii viribus refutarem. Duas autè partes feci tractationis meæ, historicam alteram, alteram Juridicam. In priore ſynopſin quandam actorum tam coram Judæis, quàm coram Pilato exhibui, quâ in re præprimis *Harmoniam B. Gerhardi*, quem hodiè hæc in parte habemus accuratiſſimum, fui ſecutus. In poſtioriè id præprimis operam dedi, ut ea quæ *B. Carpzov. in Pract. Crimin. & Magn. Dn. Ziegl.* in aureo libello, quem *Dicaſticon* appellare ipſi placuit, de peccatis Judicum in genere, proponunt, ad factum hoc Pilati applicarem, quod paucis his Lectori benevolo ſignificandum duxi, cui & me & mea ſtudia commendo.

Pontius Pilatus unde nomen acceperit, quibus ex parentibus, quæve in regione natus fuerit, cum ad rem præsentem nihil conducatur, aliis disquirendum relinquo de eo tantum sollicitus, quodnam ejus fuerit officium? Ubi initio quidem constat Judææ ipsum tum temporis jussu Romanorum præfuisse, non Syriæ, uti voluit Cyprianus (*citante Grotio ad Matth. 27. v. 26.*) ac Tertullianus (*ap. Lipsium in not. ad Tacit. p. m. 231.*) eumque secutus Cujacius *lib. 19. obs. 13.* quam locutionem tamen inde excusare facile possumus, quia Judæa provinciæ Syriæ tunc attributa fuit, ut adeo non habeat quod hinc tantopere miretur Lipsius *l. c.*

§. 2. Cum enim Herodes M. Judæorum Rex horrendo mortis genere extinctus esset (*vid. Joseph. antiquit. Jud. l. 17. c. 8. & 10.*) Augustus Romanorum Imperator, penes quem erat confirmatio testamenti ab Herode confecti (*Joseph. d. cap. 10.*) dimidium regni partitus est in Philippum & Antipam filios Herodis, alterâ dimidiâ parte, sub quâ continebatur Judæa & Idumæa, Archelao, quem successorem Herodes in testamento denominaverat, relicta. (*Joseph. cap. 13.*) Sed hic decimo principatus sui anno à Judæis coram Augusto ob immanitatem & tyrannidem accusatus ac ab Imperatore Viennam in exilium missus est, ejusque ditio Syriæ attributa (*Jos. c. 15.*) Hinc postea Judææ regendæ certi quidam administratores ab Augusto ejusque successore Tiberio præpositi, quos inter & Pilatus noster, (*Jos. l. 18. c. 3. & 8.*)

§. 3. Cæterum Pilatum Judææ non Præsidem sed Procuratorem fuisse verius est. *Vid. Is. Casaub. in not. ad Luc. c. 3. v. 1. Hug. Grot. ad eund. loc. Abr. Scultet. Exerc. Evang. l. 1. c. 14. Lips. annot. ad Tacit. p. m. 175. & 231. Cujac. l. 19. obs. 13. Dion. Gottof. in not. ad l. 3. ff. de offic. procur. lit. f. & ad l. 23. ff. de appell. lit. 7. G. Franzk. ad ff. tit. de offic. Procur. Cas. n. 11.* Probatur hæc sententia (1) autoritate Taciti *Ann. XV. 44. 4.* & (2) Philonis ap. quem Pilatus vocatur *Strabon. & teste Grotio ad Matth. XXVII. 2.* quod vocabulum procuratorem Cæsaris denotat. *Scult. d. l. Aperte enim Dio ap. Lips. l. c. p. 175. r. 85. Intragóωνs* Græcis appellari dicit, qui publicos redditus colligunt erogantque, quod procuratorum præcipuum fuisse officium constat *arg. tot. tit. C. ubi cause fiscales.* (3) Pilatus, si Cujacio *l. c.* credendum Eques Romanus fuit, Jam verò Procuratores vel Equites erant

erant vel Liberti. *Lipsius l. c. p. 175.* Præsides autem plerumque
erant viri consulares. (4) Præses Cæsaris mittebatur in Syriam,
Procurator verò in Judæam mittebatur Præsidi Syriæ obnoxius.
Scul. l. c. Et sic Pilatij Vitellio tum temporis Syriæ Præsidi sub-
jectus fuit, eiqve ut pateret necesse habuit *vid. Joseph. l. 18. antiq. c.*
5. in fin.

§. 4. Qui præsidem faciunt Pilatum, urgent præcipue
græcum vocabulum ἡγεμὼν, quod ipsi tum à Josepho *l. 18. c. 4.* tum
Matth. XXVII. v. 2. & 11. & passim in SS. literis tribuitur, cujus vo-
culæ originem si peruestigemus, apparere inveniunt, eam originem
trahere ab ἡγεμῶν ducō, præeo, denotariqve adeo per eam ducem,
ut taceam, ab Etymologiâ infirma plerumque duci argumenta,
certum est procuratores Cæsaris non minus ἡγεμῶνας appellari
quàm legatos vel præfides. *Cujac. l. c.* Evangelistæ enim voce
ἡγεμῶν promiscuè utuntur nunc pro ἡγεμῶνα sive procuratore,
nunc pro ἐπάρχῳ sive præfide *Scul. l. c.* & Petrus *1, 2. 14.* ἡγεμῶνας
vocat omnes τὰς δὲ βασιλέως παραπομπῆς. *Grot. ad Luc. III. 1.* Por-
rò & latinum Præsidis nomen vel latè accipitur, vel strictè. Hoc
modo denotat illum, qui ab Imperatore in provincias sibi subje-
ctas mittebatur ac gladii potestatem simul accipiebat *l. 6. §. 8. ff. de*
offic. præsid. quo pacto dignitas ejus tum à proconsulis tum à procu-
ratoris distinguebatur officio. At in latè acceptione Præsidis no-
men generale est eoqve & Proconsules & Legati Cæsaris & omnes
provincias regentes, licet senatores sint, præfides appellantur *l. 1.*
ff. de offic. præsid. Hæc significatione si quis Pilatum præsidem ap-
pellare velit, non refragabor, cum de strictâ sim sollicitus.

§. 5. Uterius non obstat opinioni nostræ, Procuratores de
criminibus cognitionem habuisse nullam, *l. 3. ff. de offic. procur. Cæs.*
l. 3. C. ubi cause fiscales, Pilatum verò criminale judicium adversus
Christum exercuisse. Responderi enim ad hoc potest: Pilatum
ex illorum Procuratorum fuisse numero, qui in minoribus quibus-
dam provinciis præter id quod in fisci causis jus dicerent, etiam
gladio animadvertent. Tales etsi propriè Præsides non erant,
vice tamen Præsidium fungi dicebantur *l. 2. C. de penis. l. 4. C. ad L.*
Fab. de plagariis ac de criminibus cognoscere poterant, *Gottfr. ad*
l. 3. C. ubi caus. fisc. lit. a.

§. 6. Mores Pilati describit Philo *de Legat. ad Caium p. m. 646*, cujus summa est, eum pervicaci duroque ingenio, imò extrà modum crudelem fuisse. Sed ego missis his ad rem præsentem venio demonstraturus Pilatum in condemnatione Salvatoris nostri æquitatem & officium Judicis haud observasse, sed contra propriam conscientiam iniquè ac timidè sententiam dixisse, in quo ita me geram ut breviter exhibitâ passionis historiam (qua hoc loco quàm maximè opus fuit, quia mancam & ad suam sapius sententiam detortam illam tradidit Stellerus) peccata Pilati succinctè exponam ac tandem ad ea quæ pro ipsius defensione Stellerus attulit, pro virili respondeam.

PARS I. HISTORICA.

§. 7. Postquam consilium iniissent principes Sacerdotum, scribæ ac Seniores apud Caipham, ut Jesum dolo caperent & occiderent, appositè iis se obtulit Judas Iscariot, acceptis 30. argenteis promittens se Christum in manus ipsorum traditurum. *Matth. XXVI, 3. seq.* Hic ergò diu quæsitâ occasione, cum nosset Jesum in monte Olivarum secundum consuetudinem orare, eò ducit cohortem Romanam a) ministrosque Phariseorum qui ad capiendum Christum emissi erant, ostensoque illis per osculum Servatore, nefandum promissum nefandiore longè scelerè exsolvit. *Joh. XVIII. Luc. XXII.*

a) Cujus apertè meminit *Joh. XVIII, 3. conf. Gerbard. Harm. c. 183. p. 1769*. Hinc minus rectè Stellerus capturam tantum ministris Judæorum attribuit. *c. 3. n. 27. & 73.*

§. 8. Comprehensum h. m. Christum, Apostolis in fugam actis, duriter ligant milites, cumque eum Hannæ Socero anni Pontificem, hominem Josephi elogio *l. 18. antiquit. Jud. c. 3. & 6.* avarum planeque perditum, apud quem Seniores ac scribæ congregati erant. *Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Joh. 18.* Hi impio more, cum jam antea Christum ad mortem condemnare constituissent, dicis tantùm causâ, ut DEO hominibusque illudant legitimam judicii formam contra ipsum instituere videri volunt b). Quapropter Caiphas insidiosis quæstionibus c) Christum aggreditur eumque de discipulis suis ac doctrina interro-

gat, ut nimirum ex responso Christi ansam aliquam accusandi eum colligere possit. *Gerh. Harm. c. 167. f. 1809.*

b) Observaciones quas h. l. Stellerus *c. 3. n. 17.* ex processu criminali inspergit, idem docere videntur. Quo spectat & illa phrasis *num. 22.* Jesum Christum ex mente Synedrui *per indicia certa* delinquentem reputatum. Sed contrarium docebunt annotationes nostræ.

c) Interrogatio Judicis in examine inqvisiti inter alia pertinens esse debet, ac proinde facta & crimina aliena, nequaquam interrogationi inferenda. (in quod requisitum Caiphas ex illorum opinione peccavit, qui cum Chrysofomo statuunt ipsum interrogasse Christum de factis discipulorum *vid. Gerh. l. c.*) Deinde cum finis inqvisitionis sit indagatio veritatis, eapropter iudex in hujusmodi examinibus faciendis recto tramite procedere debet ad finem veritatis indagandæ, non autem ut eum involvat & captiosè inducat innocentem ad delictum confitendum, quemadmodum loquitur *B. Carpov. Præf. crim. qu. 113. n. 24. & 32.* Tantum ergo abest ut Caiphas hæc in parte legitimam cognitionem doctrinæ Christi susceperit, & adimpleverit, quod adhuc hodiè circa examen inqvisiti in usu, uti vult Stellerus *c. 3. n. 29. 39. & 31.* ut potius inter Judices hominum tortores & carnifices, temerarios nebulones, qui examinationem nimis captiosè instituunt, (*de quibus idem num. 32.*) jure merito sit referendus.

§. 9. Videns hoc optimus Salvator, quamvis non mereatur audire veritatem, qui non discendi animo, sed fraudulenter interrogat, nihilominus tamen fallaci Pontificis quæstioni aperte & solidè d) respondet, se palam locutum esse, ac ut præposteram judicii formam Caiphæ certum aliquod crimen non obijcienti, sed insidiosis potius quæstionibus agenti exprobret, remittit eum ad auditores suos, qui optime sciant, quid docuerit. *Job. XVIII. 20. 21. Gerh. l. c. p. 1810. seq.*

d) Omittit hanc priorem responsionis partem Stellerus *c. 3. num. 34.* studio, ut nempè eò melius obscuritatis eam argue-

arguere possit, posterioremq; saltem Christi Pontificem ad auditores remittentis recenset. Sed etsi ponamus Christum priorem de publicâ doctrinâ responsionem omisisse, non poterat tamen de eâ conqueri Pontifex. Quamvis enim inquisiti responsio distincta, clara, & manifesta esse debeat, cum paria habeantur non respondere & obscurè respondere *l. ii. §. 7. ff. de interr. in jur. faciend. Carpzov. d. l. num. 54. 55.* certum tamen est, requisita hæc deficiente præcedenâ eâque legitimâ interrogatione, etiam expirare.

§. 10. Postea cum Jesus propter hanc responsionem iniquissimè à Servo quodam verberatus esset, Petrusque promissi memor magistrum suum impudenter abnegasset, conquirunt anxie Sacerdotes & Assessores Concilii falsum testimonium. e) Sed cum non satis idonea essent testimonia, vel quia testibus inter se malè congruebat, vel quia ad mortis crimen non erant sufficientia, *Gerh. l. c. p. 1816.* surgit ambitiosè Princeps Sacerdotum, Christumque rursus fraudulenter interrogat: nihilne respondere velit, ad ea quæ ipsi fuerant objecta? Verum omniscius Salvator subdole quæstioni necquicquam respondet; in notoriis enim & manifestè falsis operosâ quâdam refutatione non est opus. *Gerh. p. 1817.*

e) Hoc ipse Stellerus agnoscit *c. 3. n. 34.* Et tamen inquit *seq. n. 34.* crimen Christo fuisse probatum. Apertius loquitur *c. 2. n. 20.* Synedrium adhibitis testibus eum fontem adinvenisse.

§. 11. Dejecti ita Pontifices spe Christum falso testimonio obruendi, aliâ rem aggredientes viâ tertiam actionem felicij successuram sperant. Quapropter Caiphas absurdè infidiosèque aditâque adjuratione f) Jesum interrogat: An sit Christus filius Dei? qui, quamvis noverat, apertam veritatis confessionem cum vitæ periculo conjunctam fore, in honorem tamen ac reverentiam divino nomini, per quod adjuratus fuerat, habendam, perspicuè & apertè se filium Dei esse profiteretur, quo audito hypocrita Pontifex zelum religionis simulans vestimenta rumpit, & e: Collegis quærit, quid ipsis de Christo tanquam per apertam confessionem blasphemiam convicto g) videretur? Illi mortis reum esse pronunciant (videl.

(videl. ex Lege Dei *Levit. XXIV. 14.*) & postea domum recedentes Christum servis & ministris conspuendum relinquunt. *Gerh. cap. 189. p. 1833.*

f) Ad articulos inquisitionales nuda & simplex responsio inquisiti postulanda est, non jurata, ad evitandum perjurium, ut ut quandoque accidat, ut Judices imperiti Reos sub juramento respondere faciant, qui propterea reprehensione severa digni sunt. *B. Carpzov. d. l. n. 42.* Peccavit itaque & contra hanc regulam Caiphas. Nam etsi non postulaverit ut Christus adhibito jurejurando responderet ad quæsitum (quod quidam statuunt teste Gerhardo *cap. 187. p. 1818.*) revera tamen hæc adjuratio quoad effectum eandem vim ap. Judæos habuit, ac si à Christo juramentum exegisset. *Gerh. l. c.*

g) Hinc rectè concludimus cum Vossio *Harm. Evang. l. 2. c. 2. §. 14.* priorem hanc condemnationem Christi in Syndrio magis ob causam religiosam, nempe blasphemiam, quàm civilem sive crimen læsæ Majestatis factam fuisse, quànquam posteriorem postea magis apud Pilatum exagitaverint.

§. 12. Sequente die tempore matutino redeunt in domum Caipha. *Voss. Harm. l. 2. c. 3. §. 1.* ac fortè subveriti, ne Christus à servis tam crudeliter tractatus in confessione suâ variaret. *Gerh. l. c. p. 1839.* interrogationem, an esset Filius Dei? & cum annuisset, Salvator, condemnationem quoque repetunt. Sed quoniam potestas judiciorum capitalium unà cum imperio ipsis à Romanis erat adempta. *vid. infra §. 60. seq.* ducunt Jesum ad procuratorem Judææ Pontium Pilatum, executionem sententiæ criminalis ab eo postulaturi.

§. 13. Exit ad illos, prætorium ob instans festum ingred nolentes, Pilatus, ac interrogat, quam accusationem adversus Christum afferant? Ægrè hoc ferentes Pharisei, satis superbe respondent; Si non esset hic nocens, haudquaquam tradidissemus eum. Cupiebant nimirum blasphemix, tanquam causæ Ecclesiasticæ dijudicationem & cognitionem sibi solis attribui, meramque executionem supplicii ad Pilatum pertinere. Sed non immeritò ob impudentissimum hoc postulatum h) mordaci responso

fo i) Pilatus eos ferit, dicens; accipite eum & secundum leges vestras iudicate. Sentientes Judæorum proceres falso hoc Pilati sermone se pungi, ejusque potestatem reveriti, humiliter quam antè respondent, ipsis non licere quæquam interficere, k) ob ablata videlicet iudicia capitalia.

h) In criminibus enim & delictis quàm maximè causa cognitione opus est, ne ad pœnam ejusque executionem temerè ac præcipitanter à magistratu vel iudice procedatur, aut contra inauditam partem aliquid definiatur, l. 74. ff. de iudic. Alioquin enim si absque causa cognitione procedatur ad executionem statim, ordine juris violato, processus & actus totus nullius momenti est l. 7. C. de sentent. & interlocut. Carpzov. Præct. crim. qu. 113. n. 3. seq. Nam pœnam non nisi confesso vel convicto irrogare licet. l. 16. C. de pœnis.

i) Aliter hoc intellexit Montaltius. vid. infra §. 56.

k) Difertè Johannes XVIII. 31. responsionem hanc Judæorum ante examen Christi à Pilato institutum recenset ut mirer Gerh. Joh. Vossium in Harm. l. 2. c. 5. §. 31. eam post flagellationem demum Christi narrare.

§. 14. Cum itaque viderent primo modo propositum ipsis non succedere, h. e. Pilatum nolle indictâ causâ Christum condemnare, sive potius ipsorum condemnationem exequi, aliâ rem aggrediuntur viâ, & misâ blasphemîâ, propter quam ipsi Christum condemnaverant, novum planè actionis genus instituunt, eumque tanquam seditiosum (ut qui gentem everteret, tributum Cæsari dare vetaret, seque Regem profiteretur. Luc. XXIII. 2.) atq; adeo læsæ majestatis reum accusant, l) quo percepto Pilatus Jesum interrogat, an sit Rex Judæorum? Sed quoniam Regis vocabulum ambiguum erat, ideò Christus, ut eò solidius respondere posset, rogat Pilatum, an ex seipso hoc quærat, an vero ab aliis id acceperit? cumque Pilatus posterius affirmasset, respondet Christus, se quidem Regem esse, sed regnum suum non mundanum esse sed spirituale.

l) Omittit hoc accusationis caput Stellerus, ac tantum blasphemix meminit c. 3. n. 68. 69. 70. videlicet ut Pilato cognitionem causa adimere, meramque executionem tribue-

tribuere eò melius posset. Quam in rem adducit locum
Luc. XXIII. 14. ex quo probare vult, Pilatum quæ fuisse
ex Christo, an populum averteret à vero cultu divino, cum
tamen divini cultus planè nulla ibi fiat mentio, sed po-
tius averfio à potestate Cæsareâ, ob quam Judæi Chri-
stum accusaverant, intelligatur.

§. 15. Intelligens Pilatus, ex dissidio religionis inimicitiam
inter Christum & Judæos ortam, falsaque esse, quæ de seditione
illi dixerant, progreditur & palàm profitetur, se nullam causam,
quæ morte digna sit, in Christo reperire; quo audito principes Sa-
cerdotum Jesum de multis accusare pergunt *Marc. XV. 3.* haud du-
biè prioris accusationis capita repetentes *Gerh. c. 191. p. 1874.* ad quæ,
cum notoriè falsa essent, Christus, quod & nosset, Pilato de suâ
innocentiâ constare, aliasque ob causas ne verbulum quidem re-
sponderet, adeò ut Pilatus valdè miraretur.

§. 16. Sed Judæi crimine regni affectati parum se promo-
visse observantes aliam litem excitæ seditionis movent, Chri-
stum nempe doctrinâ novâ commovisse populum & ita quietem
publicam turbasse. Ac quàm verè hæc dicant, inde cogniturum
ajunt, quod non in Judæâ modo hæc fecerit Christus, sed & Ga-
lilæâ sediciosorum matre. *Voss. d. l. c. 4. §. 17. Gerh. c. 192. p. 1877.*
Auditi Galilæâ, cum cognovisset Pilatus Christum ad Herodis
ditionem pertinere, politicâ quâdam prudentiâ usus ad Herodis
tribunal eum ablegare cogitat, ne scilicet cogeretur vel contra-
scientiam suam Christum innocentem condemnare, vel pon-
tificum in se derivare odia, atque adeò si non posset Jesum liberare,
saltem ipse à judicio hõc extricaretur. At valdè decipitur in opi-
nionem suâ Pilatus. Nam Herodes, cum Christus nullo eum res-
ponso dignatus esset, neque tamen mortis causam in illo potuisset
invenire, remittit Jesum ad Pilatum, cumque eo, ne videlicet planè
frustranea esset hæc missio, reconciliatur.

§. 17. Inde Pilatus convocato populo novum de innocen-
tiâ Christi testimonium profert, neque se, neque Herodem, qui
tamen popularis ipsorum sit ac religionis ejusdem ullum crimen,
de quo accusatus sit, in illo invenisse. *Luc. XXIII. 13.* Ut autem ali-
quæ ex parte voluntati Judæorum obsequeretur, promittit illis, se
Christum castigaturum; satius esse putans innocentem flagella-

re, quàm vel mortis pœnam eidem irrogare, vel dimisso planè Christo seditionem atque odium Judæorum timere. Interim tamen cum nec mortem nec flagella Christum promeruisse nosset, de alio liberationis medio cogitat, cumque vel à populo admonitus, vel suâ sponte pristinæ consuetudinis recordatus, maleficum quendam pœnam capitis promeritum dimittendum esse intelligeret, mutat prius de flagellando Christo consilium. *Gerh. c. 193, p. 1884. Voss. l. 2. c. 5. §. 3.* & cum Christo Barrabam impurissimum latronem conjungit, electionemque Judæorum ad hos duos restringit, ne quidem somnians futurum, ut seditiosum homicidam homini innocenti, miraculis & beneficiis maximè conspicuo prælati sint, quàmvis optimè sciret, Summos Pontifices ex invidia Christum tradidisse.

§. 18. Deliberante populo, quem ex his duobus eligerent, nuncium Pilato in tribunali sedenti conjux somnio commota mittit, qui eum admoneret, ne quid sibi cum justo illo negotii esse velit. Sed Pontifices variis technis populo persuadent, ut Barrabæ dimissionem expeterent, quod audiens Pilatus non quidem à proposito liberandi Christum statim desistit, sed rogat eos, si Barrabam vellent dimitti, quid de Christo fieri cuperent? Illi uno ore clamant, ut cruci affigeretur. Hic Pilatus ulterius eos compellat, quæritque quid tam grave commississet Jesus ut tale supplicium ipsi esset subeundum? tertiâque vice se nullam culpam in eo invenire testatur. At illi haud dubiè priorem accusationem repetentes, Christumque seditionis reum dicentes, eandem cantilenam canunt, & conjunctis viribus, ut crucifigatur, postulant.

§. 19. Videns Pilatus præter omnem expectationem Barrabam Jesu præferri, metuensque Pontificum odia, concedit pauperser ipsorum furori & ad prius consilium de flagellando Christo redit, sperans crudelitatem populi hæc pœnâ satiari posse. Hinc itaque miserè & graviter à lictoribus flagellatur Salvator optimus, & à militibus vel jussu Pilati vel militari proterviâ variis irrisoribus & contumeliis afficitur *Gerh. c. 194, p. 1904. 1906.* Flagellatum hoc modo ac à lictoribus vincitum producit Judex (quid quod & quartâ vice publicè profitetur, se nullam in eo invenire culpam) ut videlicet hoc miserando spectaculo ad commirationem Judæi permoverentur & crucifixionem ejus expete-
re

re desinerent, quem præter omne meritum ita misere tractatum in-
tuerentur. At Sacerdotes eorumque ministri timentes, ne comove-
retur populus, magno clamore & vociferatione suum crucifige re-
petunt. Tum Pilatus indignabundus planè: se innocentem con-
demnare haud posse; quod si omnino crucifigi eum velint, pro-
prio periculo agant, quicquid ipsis libuerit. Itaque Pontifices;
cum audirent Jesum publicâ Judicis vocetoties à crimine laesæ
majestatis, propter quod ipsum accusaverant, absolvi, necessita-
te quâdam compulsi blasphemiam ei rursus objiciunt, dicen-
tes, se Legem habere, secundum quam mori debeat, quod Filium
DEI se fecerit.

§. 20. Inde Pilatus religioso quodam metu percussus &
Christum fortasse more gentilium pro Semideo agnoscens *Gerh.*
c. 195, p. 1919. Voss. l. 2. c. 5. v. 33. 34. eum interrogat: Unde sit? ve-
rum cum non amore pietatis, sed potius timore supplicii istud
quereret, non immerito à Christo nullum accipit responsum;
quod ipsum insignè ferens taciturnitatem Christo exprobrat,
vaneque potestatem suam tam condemnandi eum, quam absol-
vendi jactat; quam jactantiam humanissimè castigat Christus,
potestatem illam de quâ gloriatus erat limitando, & docendo,
quicquid in eum posset Pilatus, è supernis per divinam scilicet
permissionem ipsi datum esse. Quin & obliquè iniquitatem Pi-
lati accusat, addens tamen, majus esse illorum peccatum, qui
ipsum Pilato tradiderint, quo sermone tangitur Pilatus, ut ex eo
tempore modis omnibus quæsierit absolvere Christum, eumque
majoribus viribus quam antè liberare.

§. 21. Cum ergo Pilatus parum curaret crimen hæreseos
vel blasphemix Christo intentatum, redeunt Judæi ad priorem
accusationem seditionis scilicet & affectati regni. Nec simplici-
ter crimen hoc repetunt, sed addunt comminationem, se hanc
causam ad tribunal Cæsaris delaturos, vociferantes: Si hunc ab-
solveris, non es amicus Cæsaris; quicumque enim se Regem fa-
cit, Cæsari contradicit. Non sustinet ictum hunc Pilatus, ve-
ritusque, ne gratiâ Cæsaris & officii dignitate excideret, victum
se quasi & captivum Judæis præbet. Quamobrem pro tribunali
confidet, Christum in ipsorum gratiam condemnaturus.

§. 22. Etsi verò jam animo Pilati federet hæc sententia, condemnare Jesum, nihilominus committere non potuit, quin aliqua diceret ad testandum quàm invito hoc faceret animo. Nam videns Jesum è prætorio adduci, dicit Judæis: Ecce Rex vester. Sed hi ferinos suos clamores iterant: Tolle, tolle, crucifige eum. Pilatus contrà: Num Regem vestrum crucifigam: Respondent Pontifices: Non habemus Regem nisi Cæsarem. Ubi Pilatus conspexit, turbam gliscere, malluvium sibi afferri jubet manusq; populo inspectante lavat, eundem his verbis alloquens. Innocens ego sum à sanguine hujus, vos videritis, cui protestationi audacter respondet universus Populus: Sanguis ejus super nos & super filios nostros. Tandem ergo Pilatus statuit turbæ satisfacere & adjudicat, ut fieret quod illi postulabant, dimissoqve Barrabâ Jesum flagellatum tradit voluntati eorum ut crucifigatur, *Matth. XXVII. 26. Luc. XXIII, 24.*

PARS II. JURIDICA.

§. 23. Præmissâ hoc modo facti specie queritur nunc: An Pilatus in judicando Christo justè egerit, officiumqve boni judicis impleverit? Negatur. Veritas sententiæ hujus patebit, si speciatim ostendero, in quo peccaverit Pilatus & officium judicis (quod tamen non juxta Jus Civile Justinianæum, quatenus tale, vel etiam Canonicum, utpote quæ tunc non fuerunt, sed juxta Legem naturæ metiendum) non observaverit, ubi simul cavebo, ut & excessum vitem, & defectum.

§. 24. Judicii cujuscunqve, quatenus actionem judicandi denotat, duæ præprimis partes sunt, cognitio causæ, ejusqve judicatio, *arg. l. 9. Cod. de judic.* Causæ cognitio uti in omni judicio tam necessitate medii, quàm necessitate præcepti necessaria est, *vid. Magnif. Dn. Ziegl. in Dicast. concl. 27. §. 1. & 4.* ita subinde prospiciendum invenit æquus judex, ne circa eam aliquid committat, quod contra ipsius sit officium. Quod Pilatum attinet, quamvis fatendum sit cognitionem ejus haud fuisse talem, qualis in *d. l. 9. C. de judicis* requiritur, (ad quam *vid. Magn. Dn. Ziegl. d. concl. 27. per tot.*) tenendum tamen in genere, plenam & justam inquisitionem dici eam, quando judex nihil eorum, quæ ab utràque parte afferuntur, quæ, *judicii natura postulat, prætermittit, quin audiat, cognoscat, atq; attendat.* *Quid*

Quæratione, cum iudicii natura non semper requirat numerum omnibus absolutam cognitionem -- plena nihilominus dicitur quæ talis est, qualis sufficit. *Dn. Ziegl. d. l. concl. 36. §. 2.* Et talem etiam fuisse inquisitionem Pilati cuius historiam actorum hactenus exhibitam legenti patebit. Ut taceam, *d. l. 9.* non solum ea recensere, quæ de Jure N. ad cognitionem causæ necessaria sunt, sed & quædam è Jure Civili, quod jam §. *preced.* ablegavimus, admixta habere.

§. 25. Antequam verò iudex causam cognoscat probè ipsi perspicendum est de fundatione suæ jurisdictionis. Nam, si quis, cui id non competit, in aliquâ causâ iudicet, tunc & cognitio & sententia istiusmodi ipso jure nullæ sunt, eiqve impunè non paretur. *l. 1. 2. §. 4. C. si à non comper. iud. l. ult. ff. de jurisd. Carpz. Pr. Crim. qv. 110. n. 1.* Quemadmodum itaque ille peccat, qui proprio ausu & autoritate privatâ potestatem iudicandi sibi arrogat, quive per modum ampliacionis limites jurisdictionis suæ extendit, *Magn. Dn. Ziegl. l. c. concl. 10. §. 11.* ita non minus Pilatus iniquè fecit, quod, cum ipse omninò iudex competens fuerit, præter omnem necessitatem saltem ne Judæorum odia incurrere cogeretur, Christum ad Herodem publicis flagitiis & crudelitate infamem miserit. Notat hoc peccatum *Everb. Speeshan Centur. 3. Class. 3. qv. 3. num. 8. §. 6.*

§. 26. Quod si enim delicti participes se faciant etiam illi, qui opem non ferunt injuriæ patienti, cum tamen eam ferre ex jure propriè dicto teneantur (e. g. iudices) *Grar. de J. B. II. 21. 1.* omninò & Pilatus per hanc causâ ad Herodem ablegationem, si contigisset, Christum ab Herode fuisse condemnatum, reus fuisset sanguinis ejus, utpote qui jam publicum de innocentia ipsius testimonium dederat, *vid. supra §. 15.* Elegans hanc in rem est locus Ciceronis, referente Gerharo *Harmon. c. 192. p. 1878.* Est quedam *multitudo species, injuriam à proximo cum passis & debeas, non propulsare.* Hinc & incendium non ei tantùm imputatur, qui facem intulit, sed & ei, qui prohibere cum posset, omninò noluit, ut ex Niceta Choniote loquitur *Grotius in notis ad l. 2. de J. B. c. 17. §. 8. p. m. 271.*

§. 27. Dixi §. 25. Pilatum fuisse iudicem competentem, quod ut eo melius intelligatur, videndum erit, quodnam forum in causis criminalibus dicatur competens, quotqve modis delinquens

quens forum sortiatur? Ad quam quaestionem distinctè respondendum.

§. 28. De *Jure Civili* forum nanciscitur reus ubi commissum est delictum. (seu actio ista, ob quam ab actore reus accusatur, si vè verè hoc fiat, si ve falsò, ut in casu presenti Jesu Christi, perinde est) l. 3. ff. de offic. presid. l. 22. ff. de accus. l. 14. C. ad l. Jul. de adult. conf. l. 10. §. 16. Cod. Theod. de accus. & hoc forum in causis criminalibus ferè pro principali & præcipuo habetur. Dn. Ziegl. d. l. concl. 15. §. 35. B. Carpz. prax. crim. qu. 110. n. 15. & propterea remissiones ad locum delicti commissi olim necessarix erant. Nov. 134. cap. 5. l. 7. ff. de custod. & exhib. reorum.

§. 29. De *Jure Saxonico* triplex recenset forum B. Carpzovius d. q. 110. (1) forum domicilii n. 9. seq. (2) forum delicti commissi n. 13. seq. (ubi tamen notandum. remissiones delinquentium, quæ de *Jure Civili* requirebantur, ubi vis ferè locorum hodiè in desuetudinem abiisse, neque de *Jure Saxonico* Judicem domicilii ad eam esse obstructum. n. 53. 54.) (3) forum deprehensionis num. 69. seq.

§. 30. *Retaratio*, quam maximè hîc spectamus. (vid. §. 23.) videtur forum delicti commissi præprimis approbare, id quod ex sine pœnarum facillimè probari potest. Ad utilitatem enim publicam, inquit Magn. Dn. Ziegl. d. concl. 15. §. 35. pertinet, ut in fontibus exempli publicæ vindictæ edantur illic ubi delictum commissum est, tum ut satisfiat illis, qui vel factis vel improbo etiam exemplo lesi fuerunt (hic est primus pœnarum finis, quem vocare possis expiatorium) tum, ut metu adimatur aliis, qui rei audaciæ & improbitate talem conceperunt (secundus finis, asscuratorius) tum denique, ut si qui improbi exemplo maleficia audaciores facti sint, cogniti maleficii exitu terreamur, & spe impunitatis ademptâ in posterum ad injurias tardiores fiant l. 28. §. 15. ff. de pœnis (tertius pœnarum finis, emendatorius) quibus accedit, quod in loco delicti exactiores habeantur probationes, facilius expediri possint confrontationes, & totus processus absolvi queat majori cum celeritate.

§. 31. Quæritur autem hîc, quodnam forum delicti commissi dicendum, an illud ubi delictum inchoatum, an in quo consummatum? Resp. cum B. Carpzov. d. qu. 110. n. 16. seq. posterioris affirmationem juri Naturæ conformiorem esse, cum delictum in loco ubi perficitur suam formam accipiat, per quam dicitur esse delictum.

§. 32. Quod si in duobus locis crimen commissum sit, quis hoc in casu iudex competens sit, disquiritur? Resp. distinguendo. Aut utrinque aequale crimen commissum est, aut in uno loco majus, in altero minus. Priori casu is videtur esse iudex competens, qui prior rei copiam acceperit. Posteriori casu vel reus delinquens invenitur apud eum iudicem, apud quem minus crimen commissum, & tunc locum habet l. 7. §. ult. ff. de accus. vel apud eum ubi majus crimen commissum, & tunc, si ibi punitus fuerit, non necesse est, ut ad alterum quoque, ubi minus crimen perpetratum, mittatur, cum in confesso sit, majus delictum minus absorbere. *Dr. Zuegl. d. l. §. 37.*

§. 33. Constabit ex haecenus dictis, Pilatum in causâ Jesu Christi fuisse iudicem competentem per §. 30. & 28. Nec obstat, quod Judæi dixerant, in Galilæa, quam provinciam regebat Herodes, incepisse Christum doctrinâ suâ populum commovere. Sive enim inchoatum ibi crimen innuere volebant Judæi, sive planè numero diversum, neutro tamen modo vel Pilatus justam habebat causam verendi hæc in parte iram Herodis, vel Herodes irascendi Pilato per dicta §. 31. & 32.

§. 34. Venio ad alteram iudicii partem, causæ nempe cognitæ dijudicationem, ubi enormiter & variis modis peccavit Pilatus. Ac primò quidem iniquissimè egit, dum Christum, postquam publicè jam de omnimodâ ipsius innocentia testatus erat, se castigaturum Judæis promisit. *vid. supra §. 17. Audi te ipsum Pilate, inquit Gerhardus Harm. c. 193. p. 1889. si innocens est Christus, cur non absolvis? si flagris cedendum iudicis, cur innocentem illum pronuncias?* Et si itaque Pilatus eum in finem hoc promiserit, ne cogeretur Christum ad mortem condemnare, quod omninò gravius erat peccatum; non minus tamen propterea excusabitur, ac ille, qui ne cogatur furari, scortatione corpus suum polluit, aut iste qui furtum committit, ut elemosynas dare possit. Non enim facienda mala sunt, ut inde bonum eveniat, nec moralitas bonarum actionum ex solo fine iudicatur, sed & necesse est ut media fini congruentia adhibeantur. Notum præterea est electionem minimi ex duobus mali restringi à philosophis ad sola mala naturalia, nec procedere in moralibus.

§. 35. *Secundò* extremè injurius fuit in Christum Pilatus confer-

C

feren-

ferendo eum cum latrone sceleratissimo juratoque reip. hoste Bar-
rabâ: *vid. supra §. 17.* Injuria aliâs in jure definitur quod sit delictum
in contumeliam alterius admissum *l. 1. pr. ff. de injur. pr. Instit. eod.*
Ludov. Exerc. XV. tb. 6. m) estque vel realis, vel verbalis *l. 1. §. 2.*
ff. de injuriis. n) Hæc verbis injuriosis vel scriptura vel ore pro-
latis, illa factio contumelioso perpetratur. Non immerito ita-
que factum hoc Pilati ad Realem injuriam referri potest. Quod
si enim is, qui alterum homicidam appellaverit, injuriæ reus est
B. Carpzov. Pr. Crim. qu. 94. §. 3. multo magis iste, qui hominem
innocentem æquè contumeliosè ac contemptim atque impurissi-
mum homicidam publicè prostituit.

- m) qui tamen addit in definitione vocabulum doli, quod su-
perfluum est, quia ad omne delictum requiritur dolus.
Grat. II. 21. 1. ibiq. Ziegl. p. 481. Non obft. *l. 11. §. 2. ff. de*
pænis. Nam quod impetum attinet, & ille subdolo com-
prehenditur. *Dr. Ziegl. d. l. p. 482.* Casus autem improprie
nimis appellatur delictum.
- n) Addit Wesenbecius in *Parat. ad tit. de injur. n. 3.* tertiam
speciem, personalem scilicet injuriam, quæ inferatur
personæ per verbera &c. sed absque causâ. Nam omnis
injuria est personalis, & illa quæ fit per verbera sub reali
comprehenditur per *d. l. 1. §. 2. ff. de injur.* Aliam inju-
riæ divisionem Damhouderi in 4. species refutatam vi-
de ap. Berlich. *Part. 5. concl. 59. n. 1.*

§. 36. Nec juvabit Pilatum, si quis pro excusatione ejus
afferat, ad quamvis injuriam animum injuriandi requiri *l. 1.*
§. 8. ff. de inspic. vent. l. 34. ff. de O. & A. l. 3. §. 4. ff. de injuriis,
ad Pilatum non animo injuriandi sed ex proposito potius
liberandi Christum hoc fecisse *vid. §. 17.* Responderi enim
ad hoc potest, ex quolibet verbo vel factio injurioso animum
injuriandi præsumi donec contrarium probetur *arg. l. 1. §. C. de injur.*
ibiq. Gottofr. lit. p. arg. c. 1. exiv. de præsumt. quod ex dictis non-
dum probatum est. Quamvis enim simul de liberatione Chri-
sti cogitaverit Pilatus, unius tamen rei plures possunt esse fines,
& ex historiâ passionis satis constat, quam contemptim non hoc
tantum in loco sed passim Jesum Christum habuerit. Illud autem,
quod

quod Glossa dicit, quamlibet, licet fatuam & injustam causam excusare à dolo & contumeliâ, adeò ab omni jure abhorret, ut mirer id placuisse Wefenbecio *in parat. l. c. n. s.*

§. 37. Peccavit tertio Pilatus, dum ad pristinum de castigando Christo consilium rediit, eumque miserimè flagellavit, *Joh. XIX. 1. vid. §. 19.* Quod etsi non ita crasse cum Bedâ intelligendum, ac si ipse Pilatus manibus propriis Christum castigaverit *vid. Gerl. Harm. c. 194. p. 1903.* nihilo tamen minus pœnâ & justâ reprehensione dignus est, cum notissimi juris sit, quod quis per alium facit, id ipsum fecisse intelligi, & juxtâ Grotium *de J. B. l. 2. c. 17. §. 11.* teneantur in delictis primo loco illi, qui imperio aut alio modo aliquem impulerunt ad factum, his demum deficientibus patrator facinoris & post eum ceteri. Cui accedit quod Jure Civili mandans pœnâ ordinariâ *l. 15. §. 1. ad l. Corn. de sicar. l. 11. §. 3. de injur. l. 5. C. de accus. mandatarius verò, si jussu magistratûs vel Domini quid fecerit, pœnâ extraordinariâ arg. l. 37. pr. ff. ad L. aquil. puniantur. vid. Habn. ad Wefenb. rit. mandati n. 5. p. m. 474.*

§. 38. Variant autem h. l. interpretes quâ intentione vel potius quo prætextu flagellatio Christi à Pilato instituta. Grotius *ad Marib. XXII. 19. & ad Joh. XIX. 1.* putat Pilatum flagellationem tormenti loco adhibuisse, quo pacto nova in eum ex capite injuriarum emergeret animadversio. Injuria quippe realis est, si magistratus aliquem injustè sine indicis vel præter modum torqueri facit *l. 15. §. 34. & 41. junct. l. 32. ff. de injur. Berlich. P. 5. concl. 59. n. 108. Carpz. Pr. Crim. qu. 99. n. 69. Rauchb. P. 1. qu. 49. n. 1.* Et Pilatus jam aliquoties de innocentia Christi testatus fuerat, novorum autem indiciorum nullibi in sacris literis sit mentio. Verum ne dictæ Grotii sententiæ subscribere possim, valdè me movent verba *Luc. XXIII. 16.* Si enim Pilatus voluisset flagella ut medium veritatis & confessionis eruendæ adhibere, dicere sanè non poterat, se factâ castigatione Christum velle dimittere. Verior ergo videtur eorum opinio, qui Pilatum pœnæ loco flagella adhibuisse statuunt, ut nimirum Judæis, si Christum non planè impunitum relinqueret, aliqua in parte adularetur, sed contra omnem æquitatem, cum quælibet pœna delictum præsupponat, quo deficiente & ipsa expirat, quam ob causam Papinianus *l. 41. ff. de pœnis* pœnas æstimationis nomine appellat. *H. Grot. de J. B. II. 20. 28.*

C 2

§. 39.

§. 39. Tandem *quarto* Pilatus summum iniustitiæ gradum explevit, dum Christum contra propriam conscientiam ad mortem condemnavit. *vid. supra §. 22. & infra §. 69. seq.* Peccat iudex, qui reum crimine non plene sed imperfectè probato condemnat. *Car. Pr. Crim. qu. 116. n. 49. 50.* Quid ergò de Pilato dicendum, qui innocentissimum, cuiusq; innocentiam tot vicibus publicè agnoverat, morti adjudicavit.

§. 40. Rapuit autem Pilatum in has extremitates metus, cui nimis iusto indulsit. Nam cum videret, tantis clamoribus rem agitari, metuebat, ne populus per tumultum Jesum ad mortem raperet, & si ipse obfisteret, defectionem moliretur. Accedebat quod Judæi accusationem quasi apud Tiberium, à quo status ejus atque vita dependebat, minarentur *vid. §. 21.* Jam vero noverat, suspicacissimum esse Imperatorem, & sub illo minima quæque in crimen majestatis venire, ac apud talem Dominum qualemcunq; provincialium accusationem afferre periculum. Huic itaque timori succumbens Pilatus iniuste agere quàm pati maluit.

§. 41. Ex his in favorem Pilati dicere quis poterit. 1. eum quasi per vim coactum fuisse ut Christum morti adjudicaret, quia populi clamoribus non facile poterat resistere. 2. refert B. Carpzovius *Pr. Crim. qu. 18. n. 50.* quod ii, qui minis seu metu coacti delinqunt, aliquo modo excusentur, quia coacta voluntas non est voluntas. *vella non creditur ff. de R. J. & coactus magis pati quàm agere dicitur.*

§. 42. Sed facilis est ad objecta responsio. Nam quod clamorem populi concernit sapientissime constitutum ab Imperatoribus, varias populi voces non esse audiendas. *l. Decurionum. C. de pœnis* (ubi Glossa etiam Pilatum notavit) easque non sequi debere iudicem, & ne quidem in favorabilibus. *l. 17. pr. ff. qui & à quibus manum. l. 12. ff. de appell. l. 31. ff. de pœnis,* nec sine causa, nam populus sæpe clamoribus ad gratiam aut ad pretium excitatis moveri solet *can. 16. caus. 8. qu. 1.* Docendus itaque populus est, non sequendus, & si sponte ad officium redire nolit per severitatem congruentem reducendus *can. 2. Disp. 62.* Pilatus autem, ut jam ante seditiones populi compescuerat teste Josepho *lib. 18. antiq. c. 4.* ita quoq; hunc tumultum facili negotio judiciariâ suâ autoritate & praesidiariorum militum auxilio sedare potuisset. Probabile inde

inde est, eum potius offensam Cæsaris, quam Populi tumultum
timuisse.

§. 43. Quod vero in §. 41. ex B. Carpzovio adductum est,
ad id Resp. 1. non absolute intelligendum, quod ibi dicitur ex
metu peccantes videri coactè delinqvere, sed comparatè, ratione
nimirum aliarum actionum spontanearum. Nam etsi in actio-
nibus metu initis non plena sit sibiqve relicta voluntas, plus ta-
men in iis voluntatis est quam coactionis, ac propterea, cum à po-
tiori fieri soleat denominatio, actiones hæ mixtæ ad spontaneas
rectè referuntur. *vid. Dn. Parentis Phil. Pract. Tab. 11. n. 4. & theor. 4.*
Qvi itaque ex metu delinqvit, nihilominus ad pœnam obligabi-
tur, agit enim sciens & volens, quod ad imputationem pœnæ
sufficit.

§. 44. 2. Loquitur ibi B. Carpzovius de excusatione,
non totali & absolutâ ab omni pœnâ, sed aliquali tantum, respec-
tu ad eos habito qvi ex voluntate plenâ delinqvunt, ut sen-
sus sit, eos, qvi ex metu peccant, non pœnâ ordinariâ notandos
esse, cum ipsorum voluntas aliquam quasi coactionem patiat,ur,
nec plenâ libertate gaudeat, sed extraordinariâ.

§. 45. 3. Nescio tamen an dicta locum habeant in iudice
ex metu malè iudicante. Hic enim à communi regula ob spe-
cialem rationem videtur excipiendus. Nam cum officium ipsius
sit ut sit fortis, fortitudo vero quolibet mala potius tolerare,
quam malo consentire decernat *can. 3. caus. 32. qu. 5. & præterea*
metus ipsi tam seriò fuerit prohibitus non iure tantum Canoni-
co *can. 78. & 80. c. 11. qu. 3. cap. 1. in princ. de sentent. & re iudic. in 6to.* Sed
& divino *Deut. I. 17. Ecclesiastic. IV. 26. 27. VII. 6. Quomodo excusabitur*
ille, verba sunt Magnif. Dn. Ziegl. in *Dicasti. Concl. 32. §. 22. qvi, quod*
officij sui est, negligit aut omittit? --- Nec ergo attendi poterit exceptio,
quam citati Auctores (Paris de Puteo & Antonius Capycius) addunt,
dum iudicem excusari volunt eo casu, quando à principio sciverit, evenire
hoc potuisse, ut ex metu aliter iudicet, debuisse enim tum officium recusare
qunt. At vero debuit ille hoc scire ante omnem officij hujus acceptatio-
nem, cum hoc quasi proprium ejus sit, nihil extimescere, nihilq; aliud,
quam quod iustum est attendere. Conf. Joh. Matienzum *JCtum Hi-*
spanum de iudicium, Referend. & Advoc. offic. part. 3. c. 36.

§. 46. Annectam his ultimo loco aliud Pilati peccatum.

quod tamen magis ad jaſtantiam quàm injuſtitiam ſpectat. Arroganter enim ad Chriſtum dixit: An nescis quod poteſtatem habeam te crucifigendi vel abſolvendi? Sed mentiris Pilate. Si enim in genere abſolutam quandam poteſtatem pro lubitu abſolvendi vel condemnandi Magiſtratu concedam intelligis, neutram habes. Non illam, quia ne quidem princeps in delictis lege divinâ prohibitis mortis poenam remittere poteſt, *vid. infra §. 77.* neque hanc, nam ſi magiſtratus gladium ſtringat in innocentes, tyrannica crudelitas eſt, non poteſtas legitima. Quod ſi autem in ſpecie de perſonâ Chriſti loqueris, teipſum damnas. Si enim habuiſti poteſtatem eum abſolvendi, uti reverâ habuiſti imo ad id fuiſti obligatus, cur non dimiſiſti?

§. 47. Senſit hanc objectionem Stellerus, eamque reſponſione ſua infringere conatur. Ita enim inquit *cap. 3. n. 62.* *Petrus & hic res expedita; Pilatus namque tantum loquitur de certo modo mortis, nimirum de crucifixione, totam liberationem non promittit, sed tantum crucifixionem (à crucifixione fortasse dicere voluit) quippe quod crucifixio de moribus Romanorum in usu, quorum regimini preſuit Pilatus. Sed quæ conſequentia? Pilatus loquitur de crucifixione; ergo non promittere potuit liberationem omnimodam? Audi Gerhardum, *Harm. c. 195. p. 1920.* *Utitur Pilatus verbo crucifigendi potius, quam interficiendi, ut Chriſtum comminatione crucis velut diſſimi & ignominioſſimi ſupplicii magis perterrefaciat ad extorquendum ab ipſo reſponſum: ex parte alterâ utitur verbo abſolvendi, ut pollicitatione plenaria liberationis magis invitet ad proliciendum reſponſum.**

§. 48. Et cur Pilatus Chriſtum à ſolâ crucis poenâ liberare potuiſſet? Erat equidem crucifixio poena apud Romanos conſeſta, Judæiſque inuſitata. Sed quid inde? Judæi ampliùs poteſtatem nullam habebant judicia capitalia exercendi *vid. infra §. 60.* Pilatus autem, fatente Stellero *c. Prelim. n. 19.* erat præſes provincialis Judææ (vel potius procurator cum poteſtate præſidis *per §. 3. & 5.*) ubi imperium exercebat, Romanorum dignitate æquè ac tranquillitatem publicam obſervabat, imo penes ipſum Jus vitæ & Necis erat, uti loquitur *c. 1. n. 76. & c. 2. n. 22.* Sed hoc jus ſine poteſtate abſolvendi & condemnandi non poteſt concipi. Non ergo res tam expedita eſt, uti Stellerus quidem exiſtimat.

§. 49.

§. 49. Dixi §. 23. me excessum in accusando Pilato vitaturum; Excedere autem videntur illi, qui omnes ferè Pilati actiones perstringunt, cum tamen fatendum sit, in hoc iudicio uti multa sunt summè vituperanda, ita quoque multa laudanda esse & quæ boni iudices imitentur. *Speckhan. cent. 3. class. 3. qu. 3. n. 8. §. 10.* imò esse quædam, in quibus Pilatus, si non defendi, saltem excusari possit. Sic (1.) Daniel Maphanafus *cap. XIII. de sens. Jesu Christi*; Pilatum accusat, quod Phariseos ad accusationem admiserit, quam in rem duas præcipuis ex Lud. Montaltio & Bened. Carpzovio *Pr. Crim. qu. 104. num. 30. seq.* (quamvis posteriorem non allegaverit) adducit rationes, primò quod Pharisei fuerint capitales Christi inimici, & secundò aperti calumniatores, De singulis seorsim.

§. 50. Primò quod inimicum attinet, certum est, eum neque iudicem *l. 9. ff. de lib. caus. c. 41. in fin. extr. de appell.* neque testem *l. 3. ff. de testibus l. 1. §. 24. ff. de question.* esse posse: de eo igitur tantum quæstio est, an possit esse accusator in criminalibus? ubi fatendum, expressos quidem esse textus à Maphanaso allegatos, *c. repellantur, c. meminimus extr. de accus. can. 2. & can. suspectos. caus. 3. qu. 5.* sed per eos nihil probatur amplius, quàm de Jure Canonico inimicum ab accusatione prohiberi, quod non mirum videbitur cogitanti, quam leniter aliàs secundum Jus Canonicum in causis criminalibus procedatur. Nam ut maximè persona Ecclesiastica latrocinium, blasphemiam, homicidium, furtum &c. commiserit, depositione tantum punitur non alià graviore pœna. *Magnif. Dn. Ziegl. in Jur. Canon. p. 905.* quid mirum ergo, si non indistinctè quemlibet ad accusationem admittat.

§. 51. At de Jure Civili non legitur inimicus ab accusatione prohibitus *l. 4. & 8. ff. de accus.* Et rationem naturalem prohibitionis haud video, cum inimicus accusatione solà nisi crimen probaverit nihil nocere possit, sed semper in accusatores falso accusantes graviter fuerit observatum. Apud Ethnicos enim impietatis reum agens nec convincens morte mulctabatur. *Pet. Greg. Thol. Synr. Jur. univer. l. 33. c. 10. n. 2.* & apud antiquos passim falsi testes falsi que accusatores pœnâ talionis, quam reo intenderant, puniebantur, quod vel exemplo duorum Senum Susannam adulterii accusantium proba.

probari potest. Hinc inscriptio olim necessaria, & quamvis ea hodie cesset, debet tamen cautionem præstare accusator, ut, si crimen non probaverit, velit expensas accusato restituere, deque damno ac injuriâ satisfacere. *P. H. D. artic. 12. von Verhaffung des Anklägers.*

§. 52. Nec obstat sententiæ nostræ, quod concessimus §. 50. inimicum non posse esse testem. Quod enim dicitur, eum qui testis esse nequit, nec accusare posse *per can. super prudentiâ caus. 14. qv. 2. can. 38. & 39. caus. 2. qv. 7.* rursus tantum de jure Canonico procedit, extra quod si accuratius perpendatur, apparebit, magnam esse disparitatem, cum testis plus nocere possit, quam accusator. Illi enim fides habetur à judice ac juxta ejus testimonium sententia dicitur, sed accusator nudâ accusatione nullum periculum excitare poterit.

§. 53. Concludo ex dictis, excusari posse Pilatum quod Pharisæos ad accusationem admiserit, nec obitare eorum inimicitiam, cum ad jus Canonicum non sit examinandus ipsius processus, sed potius ad jus Naturale *per §. 23.* cui non repugnare accusationem quamvis ab inimico factam §. 51. ostensum. Sed nec deest argumentum, quo de Jure Canonico quoque Pilatus excusari possit. Nimirum Judæi Christum de crimine læsæ majestatis coram ipso accusabant, at in hoc crimine admittuntur omnes etiam illi, qui aliâ ab accusatione rejiciuntur, non solum Jure Civili *l. 7. seg. ff. ad L. Jul. Majest.* sed & Canonico *can. 9. c. 3. qv. 9. c. 31. X. de Simonia. c. 7. c. 2. qv. 1. versic. gloriosus vero. Tholos. Synagm. Jur. lib. 35. c. 2. §. 1. ut non videam rationem, cur Bartolus & Hippolitus de Marfilis citati à B. Carpzov. d. qv. 104. n. 33. negent inimicos in crimine læsæ majestatis admitti.*

§. 54. Secundum de calumniâ argumentum suppeditat Montaltius ap. Maphanafum d. cap. 13. Pilatus, inquit, perfelle cognoſcebat, Judæos Christum sibi per invidiam tradidisse &c. non ergo debebat maculare vitam innocentis per ejusmodi accusatorem. *c. dignum. 3. qv. 9. imò sanctius est, nocentem impunitum relinquere, quam innocenter condemnare l. absentem ff. de pœnis.* Cum ergo clare constabat, nullâ causâ nec bono Zelo Judæos Christum accusasse, sed solum invidiâ motâ, quæ admodum homines rapit, & omne pervertit judicium, ut voluit Anton. de Bu. per illam text. in c. fin. de off. custo. ideo Pilatus non debebat tales accusatores admittere. §. 55.

§. 55. Sed responderi ad hoc potest, nondum esse probatum, quod Pilato de Judæorum invidiâ ante accusationem & institutam causæ cognitionem constiterit. Nam verba Evangelistæ *Matth. XXVII. 18.* videntur de eo tempore esse intelligenda, postquam Pilatus Christum jam examinaverat, id quod nec ipse Montaltius negare videtur. Subjungit enim *n. 6. apud Maphan. l.c.* quod Pilatus veram Christi innocentiam & Judæorum perfidiam & calumniam tanquam Judex cognoverit, ut ipsemet attestatus est, dum examinando hujusmodi causam, dicit in Christo se non invenire causam alicujus delicti, & sic ex illo percipit calumniosam Judæorum invidiam.

§. 56. (II.) Idem Montaltius citatus Maphanafo *cap. 19. n. 52.* accusat Pilatum, quod dixerit Judæis: accipite eum vos & judicate juxta legem vestram. *Nec debebat, inquit, Pilatus accusatoribus officium judicandi dare, dum dixit: Accipite &c. Fecit enim contra jus, ut patet per text. in cap. multi circa princ. 2. qv. 1. & contra tit. C. ut nemo jus sibi dicat.* Sed ut multa taceam, quæ pro responsione hic afferri possent, & præmissis, falsam hîc foveri hypothesin, acsi Pilatus Christum non condemnaverit ipse, sed permiserit saltem crucifigi, de quâ infra §. 69. Illud tantum urgeo, fluere hanc accusationem ex malè intellectis Pilati verbis, utpote quæ non serio sed ironicè ab ipso prolata fuerunt. *vid. §. 13.*

§. 57. (III.) Alii Pilatum increpant, quod factâ accusatione nec prius auditis & examinatis testibus, statim Christum interrogaverit, An sit Rex Judæorum? *vid. §. 14.* quapropter & postea Christum in verbis; an ex teipso hoc quæris &c. dicunt Pilatum officii sui admonere voluisse. *Vid. B. Gerhard. Harm. c. 191. p. 1869.* Sed loquatur pro me Everh. *Speckhan d. Cent. 3. Cl. 3. qv. 3. n. 8 §. 5.* Quod testibus hic res non agitur, causa sine dubio est, quod senatus Sacerdotum Pilato de rebus cum Christo in judicio ipsorum Ecclesiastico actis, adeoq; etiam de testibus, qui contra ipsum producti atque auditi fuerint, prolixè revelerunt.

§. 58. Ad hæc nihil magis naturale apparet, quàm ut judex factâ accusatione accusatum interroget, an confiteatur crimen, an non? Quamvis enim concedam reo non credi, scilicet si crimen neget, credi tamen omninò puto si illud affirmet, præmissis si circumstantiæ id syadeant, & tunc testibus & aliis probationibus ab actoribus suppeditandis quid opus? Confessus enim pro convicto habetur?

D

tur?

tur, & effectus qui tribuitur probationi testium, documentorum apertissimorum & indiciorum indubitatorum, idem etiam tribuitur confessioni, ut scilicet ex eâ sententiam capitalem iudex promere possit, reumq; ad supplicium condemnare. *B. Carpz. Pr. Crim. qv. 126. n. 2.*

§. 59. Pugnandum nunc paucis cum Dn. Stellero, eiq; ad argumenta, quibus Pilatum defendere conatur, respondendum. Tria autem præcipuè ab ipso sunt allata. Primum esse voluit *avvno-
mian* Judæorum *cap. 1.* secundum eorundem consuetudinem *cap. 2.* tertium nudam Pilati executionem *cap. 3.* Hic in genere prænoto primum argumentum esse probationem tertii, adeoq; si ab eo separaretur nihil facere ad rem, sed potius Judæos accusare quàm Pilatum defendere. Hinc non peccaturum me putavi, si illius refutationem cum responsione ad tertium jungerem. Ne autem planè intactum caput illud relinqvam, præmittam h. l. breviter enucleationem duarum hypothesium quas inibi à §. 31. usque ad finem capituli Stellerus exhibet, (nam quæ prolixè à §. 1. usque ad §. 30. de divisione jurisdictionis tam secundum Jus Civile quàm Saxonicum, de jurisdictione item Ecclesiasticâ hodierna attulit huc non spectant.) *Prima est: Judæi tulerunt mortis sententiam in Christum à §. 31. usq; ad §. 67. Secunda: Pilatus ipse non condemnavit Christum, sed tantum permisit Judæis à §. 68. usq; ad finem.*

§. 60. Quod ergò primam concernit hypothesin, nego, Judæos tulisse aut ferre potuisse sententiam capitalem in Christum (loquor autem de tali sententia quæ efficaciam & vim juris habet,) siquidem eo tempore judicia capitalia omninò ipsis adempta erant, & penes procuratorē Cæsaris jus gladii sive vitæ & necis residebat *Scalig. ad Joh. 18. v. 31.* quod & ipse Stellerus agnoscit *cap. 1. n. 76. c. 2. n. 21. conf. supra §. 48.*

§. 61. Distingvendum tamen est inter causas Ecclesiasticas & Politicas. In Politicis, quæ scilicet ad crimen læsæ Majestatis aliterve ad Remp. & imperium pertinebant, ne quidem cognitionem habebant, nedum executionem. *Voss. Harm. l. 2. c. 5. §. 32. p. 241.* cum politicus ipsorum status planè fuerit immutatus, *Steller. c. 10. n. 44.* At in causis Ecclesiasticis religionem & Legem Mosaicam concernentibus, qualis erat blasphemia, potestas quidem cognoscendi ipsis erat relicta juxta legem divinam, & inde judicium ferendi *Voss.*

Voss. d. l. §. 31. quin & si crimen infra capitale esset minore quādam
coercitione, ut fustigatione, delinquentem punire poterant *Act. V.*
40. XVI. 22. II. Cor. XI. 24. & 25. Gerh. Harm. c. 190. p. 1843. Grot. ad Job.
XVIII. 31. sed in causis, quæ mortem merebantur, in potestate erat
Præsidis Romani, ut vel Judæorum judicium sequeretur, vel mitio-
ri poenâ reum afficeret, vel etiam profusus absolveret. *Voss. d. l.*

§. 62. Congruit dictis quā maximè locus *Matth. X. 17. seq.*
& probatur communiter hæc opinio ex Rabbi Mose de Kotfi *lib.*
precept. 188. 3. qui dicit: *40. annis ante destructionem templi secundi (&*
ita duobus annis ante passionem Christi) migravit Synedrimum è loca
sua, quia multiplicati fuerunt sicarii & abolita judicia animarum ex Israel.
vid. Drus. in Job. XVIII. 31. Gerh. Harm. c. 190. p. 1843. Verum do-
ctissimus Seldenus de Synedr. Hebr. l. 2. c. 15. §. 11. p. 634. seq. istum
Rabbi Mose locum non de ablatione juris, sed de nudâ saltem in-
termissione vult intelligi. Quicquid hujus sit, satis probari senten-
tiam nostram puto ex clarâ & perspicuâ satis ipsorummet Judæo-
rum confessione, dum ad Pilatum dicunt ipsis non licere quen-
quam interficere *vid. §. 13.* quod dictum cum latius deductum sit à
B. Gerhardo & à contrariis opinionibus jam vindicatum *c. 191. Harm.*
p. 1866. nolo hic actum agere, præcipuè cum ipse Stellerus *cap. 1. n. 46.*
fateatur, tempore passionis Christi non penitus quidem ablatam
fuisse potestatem Ecclesiasticam, sed tamen in tantum fuisse restri-
ctam, ut sanguinis judicium à Judæis fuerit ablatum.

§. 63. Objicitur à viris quibusdam eruditis pro potestate Ju-
dæorum circa judicia capitalia in causis Ecclesiasticis exemplum
Stephani, quem constat à Judæis non solum condemnatum, sed &
occisum fuisse *vid. Clar. ad Job. XVIII. 31. Voss. Harm. l. 2. c. 5. §. 32.*
quin & ipsius Christi quem Judæi jam sæpius etiam citra consen-
sum Pilati lapidare & trucidare voluerant. *Voss. d. l.* Sed Resp si qui a-
liquando à Judæis circa id tempus leguntur interfecti, id factum esse
motu populari, cæco plebis furore atque impetu. *Grot. ad Job.*
XVIII. 31. Gerh. d. l. c. 190. p. 1843.

§. 64. Uterius quoad sententiam in Christum latam obji-
cit Stellerus *cap. 1. n. 67.* locum *Matth. XXVI. 66. & Marc. XIV. 64.*
ubi dicitur Judæos condemnasse Christum, quod sit reus mortis.
vid. supra §. 11. ex quo clarissimè probari putat sententiam mortis à
Judæis & neutiquam à Pontio Pilato latam fuisse, & hoc ipsum eo
certius

certius exinde patere dicit *c. 3. n. 47. 48.* quoniam Judices Hebraei in judiciis capitalibus pronunciaverint præfatam formulam exemplo Nathanis &c.

§. 65. Respondeat pro me Grotius ad *d. l. Matth. XXVI. 66.* cujus verba ob rationem §. seq. dicendam integra lubet apponere: Sic autem inquit *ἐὼς (ὁ Ἰσραὴλ ἐστὶ) ἴστω* ut *II. Sam. XII. 5.* *Id* pronunciare solebant Judices Hebraei dum capitalia judicia penes ipsos erant. Ablatis capitalibus judiciis, quod post confiscatā ab Augusto Judæam factum est (nam antea Herodis beneficio manserat aliqua judiciorum species quam cum effectu sententiam proferrē non poterant, veterem tamen formulam retinebant, cujus ea vis erat, ut, de quo ita pronunciatum esset, is apud Judæos omnes morte dignus, i. e. sacer atque inestabilis haberetur; in eum denique nihil esset illicitum. Quo præjudicio sæpe populus concitatus per vias ac tumultus pœnas expetivit, quæquam Romanis legibus id facere vetabatur. Pertinebat autem hoc *ἄνευμα* in Jesum eo, ut scilicet Senatores Judæi possent salvâ religione Jesum accusare apud profanum Judicem, ejusque supplicium flagitare, velut qui nullâ amplius necessitudine illos attingeret, & omnia hominis Judæi *ἄνευμα* amisset.

§. 66. Porro exemplum Nathanis quod hîc à Stellero adducitur, ad rem præsentem nihil plane conducit. Nathan enim ibi neque Judex Hebræus fuit, neque judicium capitale in Davidem exercuit, sed tanquam propheta pœnam divinam ipsi annuntiavit, imò sententiam ab ipso Davide dictam saltem ad ipsum applicuit. Videtur autem Stellerus in allegationem exempli Nathanis perductus ex aliter intellecto Grotii loco §. *antec. de verba d. c. 3. n. 47. 48. 49.* apparebit) Cum enim videret, mentionem ibi fieri loci *II. Sam. XII. v. 5.* putavit fortè eum pertinere ad verba proximè sequentia. *Ida pronunciare &c.* cum tamen haud dubiè Grotius eum in finem saltem adduxerit, ut parallelum locum Hebraicum phrasi Græcæ respondentem apponeret. Sed hæc obiter.

§. 67. Regerit Stellerus *d. c. 3. n. 49. 50. 51.* sufficere sibi *ἄνευμα* ad stabiliendam Judæorum qualemqualem *ἀνὸν πᾶσι* &c. Sed Resp. aliqualem *ἀνὸν πᾶσι* ipsi nunquam fuisse denegatam *vid. §. 61.* at hanc non sufficere ad probandam condemnationem

nem Christi à Judæis factam, quæ talem haberet vim ut non amplius novâ Pilari sententiâ opus foret.

§ 68. Nec est, ut dicat aliquis cum Stellero *cap. 1. n. 82.* sententiam Judæorum ideò approbatione Pilati indignisse, quod ea crucifixionem apportaverit, pœnæ genus non Ebraicum sed Romanum: Negamus enim, quod ipse ut indubitatum præsupponit, Judæorum sententiam apportavisse crucifixionem. Certum potius est, eam quia propter imputatum blasphemix crimen facta fuit *per §. 11.* si aliquem effectum habuisset, lapidationem apportare debuisset, siquidem blasphemi jure Hebraico lapidabantur. *Levit. XXIV. 16, Selden. de Synedr. Hebr. lib. II. c. 13. §. 5. conf. Drus. ad Job. XIX. 7.*

§ 69. In *secundâ* hypothesi (*vid. §. 59.*) quamvis Stellerus Lactantium aliosque pro suâ opinione adducat, possent tamen, si non rationibus sed autoritatibus pugnandum esset, quamplurimi patrum contrarium statuentes produci. *Vid. Maphan. c. 20.* Sed urgent in alteram partem gravissimæ causæ quæ Pilatum sententiæ capitalis autorem faciunt, quas congesserunt *Gror. ad Matth. XXVII. 26. Gerb. Harm. c. 195. p. 1932. Voss. Harm. l. 2. c. 5. §. 42.* interque eas præcipuè sunt 1. quod Pilatus dicatur in tribunali sedisse *Job. XIX. v. 13.* in loco sc. ubi judices judicandi causâ confidere solebant *Act. XIX. 12. XXV. 6.* 2. Lucas *XXIII. 24.* expressè dicit: *adjudicasse* Pilatum. 3. Executio etiam per milites Romanos facta, quibus non fuisset opus, si saltem Pilatus Judæorum sententiam approbavisset, quia & ipsi suos ministros adhuc habebant, nec in lapidatione Stephani, quem sine consensu Præsidis interfecerant, milites Romani leguntur adfuisse.

§ 70. Deinde & circumstantiæ ex historiâ Passionis perspicuè docent, necesse omninò fuisse, ut Pilatus sententiam diceret. Nam Judæi Christum coram ipso ut seditiosum accusabant *vid. §. 14.* seditio autem causa civilis erat, in quâ cognitionem nullam habebant *per §. 61.* Pilatus itaque priorem Judæorum condemnationem ob blasphemiam factam approbare non poterat, cum de eâ coram ipso Christum non accusassent, sed opus omnino erat, ut novam sententiam diceret, in quâ Christus ut seditiosus aut læsæ majestatis reus condemnaretur, quod & ita factum esse vel ex inscriptione crucis (J. N. R. J.) apparet, quam Judæi ne-

mutare quidem poterant, tantum abest ut ipsi sententiam dixerint. Qvalis autem præcisè fuerit sententia Pilati, cum id expressum non sit, certò determinari haud potest. Inter eas vero, quas Stellerus ex variis autoribus refert *cap. 1. n. 68. seq.* Lutheri, utpote quæ cum inscriptione crucis quàm maximè congruit, videtur accommodatissima.

§. 71. Levia sunt, quæ Stellerus in hac materiâ objicit. Ad argumentum 1. à tribunali petitum respondet *cap. 1. n. 85. Non sequitur, quotiesc. quis sedet pro tribunali, toties & sententiam fert de aliquo.* Ita est: Sed fortasse illud sequitur: Judex cognitâ causâ pro tribunali, ubi sententiæ solent pronunciari, sedet, ergo probabiliter sententiam est dicturus.

§. 72. 2. Vocabulum *ἐπίκεινε*, quo Lucas utitur interpretatur per *approbavit c. 1. n. 86. postjudicavit, vel confirmavit. c. 3. n. 59.* Sed cum cuivis Græca interpretanti abs ratione credendum non sit, fidem potius habeo Pafori, qui *ἰσχυρίσθη* idem dicit significare ac simplex *κρίνω*, judico, & Grotio ad *Luc. XXIII. 24. Ἐπίκεινε* nihil hîc est aliud, quam judicando decernere. Ita: *ἰσχυρίσθη* dixit scriptor *II. Maccab. IV. 48.* Quod autem verba frequentia attinet, quæ Stellerus urget *c. 3. n. 60. Ἰπὸς Δαί το ἀίτημα αὐτῶν*, illa vel causam exprimunt, quæ Pilatum movit, ut crucis pœnam Christo irrogari præciperet *Gerh. c. 195. Harm. p. 1932.* vel modum atque contenta sententiæ. Volebant nempe Judæi, ut Pilatum Christum tanquam seditiosum ad crucem condemnaret.

§. 73. 3. Quod per milites solum Romanos exactum fuerit supplicium, Stellerus *c. 3. n. 73.* ideò factum dicit, quod Judæi non habuerint executionem, sed solam causæ cognitionem & decisionem. Verum, quod nec Decisionem habuerint, probatum supra *§. 60. seq.* & præterea fateor argumentum hoc illustrans potius esse, quam probans, adeoque à reliquis non erit separandum.

§. 74. Refutatis ita breviter Stelleri hypothesebus *cap. 1.* progredior jam ad ipsa argumenta. Primi summa ex *cap. 2. n. ult.* hæc est. *Quicumque iudex facit juxta consuetudinem rationabilem, ille non peccat. Atqui Pilatus condemnando Christum. &c. E. &c.*

§. 75. De veritate majoris propositionis litem ipsi non movebo: Nam effectus præcipuus consuetudinis ille est, ut instar legis scriptæ efficaciter obliget, quapropter & ipsa in imperando, vendendo,

tando, permittendo & puniendo consistit l. 7. ff. de Legib. ac præter
modum ferendi, seu signum sensibile, quo voluntas legislatoris
explicatur à lege scriptà nihil prorsus differt. *Franzk. ad tit. de
legib. n. 123. Rauchb. P. I. qv. 36. n. 6.* Proinde consuetudines omnes,
quæ rationi & naturali juri non repugnant in judiciis accuratè at-
tendi & observari debent *amb. Jubeimus C. de judic. cap. 3. extr. de eo
qui mitt. in pass. caus. rei serv. adeo*, ut judex contrà consuetudinem
receptam judicans litem suam perinde faciat, ac si contra jus com-
mune pronunciaffet. *Andr. Gail. lib. 1. obs. 36. n. 12.*

§. 76. Probè tamen observandum, necesse omninò esse
ut consuetudo sit rationabilis *arg. l. 14. §. 1. 38. ff. de LL. vid. Ludov.
Exerc. 1. th. 14. lit. c. cum nullum jus civile, sive scriptum, sive non
scriptum juri divino aut naturæ refragari debeat. Id ipsum vult
Ordin. Cam. alleg. Stell. c. 2. n. 49. verb. auff redliche/ erbare Gewonheiten.*
Consuetudo itaq; juri divino, naturali, aut gentium contradicens
non sequenda est, neque talis consuetudo propriè dicitur, sed u-
surpatio, *Flam. Charit. ar. Decis. exec. 21. n. 43.* eaque nullo temporis
spatio quantumvis diuturno confirmatur *l. 39. ff. de LL. Nov. 134.
c. 1.* Quamvis autem Stellerus non præcisè rationabilitatem in-
consuetudine requirere videatur *c. 2. n. 13. 18. 44.* contrarium ta-
men docet *n. ult. d. c. 2.* ubi expresse dicit, Pilatum venire excu-
sandum quia rationem præ se tulerit consuetudo.

§. 77. In minore propositione argumenti duo conside-
randa veniunt (1) an consuetudo Judæorum fuerit rationabilis?
(2) an Pilatus condemnando Christum fecerit secundum consue-
tudinem. Utrumq; nego. Et prius quidem ipse Stellerus vide-
tur agnoscere *n. 39.* ubi dicit, Judæos famoso prædoni libertatem
quæ fuisse contra Legem Dei. Si autem contra legem Dei hæc consue-
tudo fuit, quomodo rationem quandam præ se ferre potuit. In deli-
ctis enim, quæ lex divina morte puniri jubet, veluti est homici-
dium, adulterium, blasphemia, sacrilegium, sodomia, ne quidem
summus princeps aut magistratus quivis superior mortis suppli-
cium absque causâ sufficiente remittere potest. *B. Carpzov. Pr. Cr.
qv. 150. n. 29.*

§. 78. Quamvis verò alii non necessarium putent, ut semper
in omnibus Rebus, illa delictis pœna imponatur, quæ lege divinâ
exprimitur, cum lex ista civilis Judæorum fuerit, in quâ quæ ad-
jectæ

jectæ erant pœnæ ex genio istius populi ac Reip. per positivam Dei dispositionem fuerint determinatæ, in eo tamen, quod sciam, consentiunt omnes, quod homicidæ ubique capitaliter sint puniendi.

§. 79. Etenim Noachus cum angustâ familiâ è diluvio servatus, alterque quasi humani generis parens jure universali divino omnes homines obligaturo fuit obstrictus de fugiendo homicidio eâ interminatione, si quis contra faxit, ut capital esset. Gen. IX. 6. Ut adeo non immeritò hæc lex de supplicio ultimo Juri N. non quidem propter originem & omnimodam ac absolutam necessitatem, sed ob universalem vim divini interdicti, æquiparanda sit.

§. 80. Neque deest planè naturalis ratio. Cujus enim tanta est malitia, ut sangvinem humanum effundere ex deliberato consilio non vereatur, ab illo cæteris hominibus non potest satis caveri, nisi idem vitâ exturbetur. *vid. J. Fr. Horn. de civit. l. 2. c. 2. §. 10. Dn. Pufend. Elem. Jurispr. U. iv. l. 1. def. 21. §. 9. & de J. N. & G. l. 8. c. 3. §. 26. conf. H. Grot. de J. B. & P. l. 1. c. 2. §. 5. ibique Dn. Ziegl.*

§. 81. Ex his infero, consuetudinem Judæorum, paschatos festo qvalemc. delinquentem, etsi neqvissimus homicida fuerit (ut Barrabas) liberantium sanâ ac solidâ ratione fuisse planè destitutam, & hîc meritò locum habere, quod dicitur *Prov. XVII. 15. Qui justificat impium & qui condemnat justum, abominabilis est uterque apud Deum.*

§. 82. Sed ponamus, consuetudinem istam omnia consuetudinis legitimæ requisita habuisse, an ergò (quod posterius assumi in argumento Stelleri membrum est) Pilatus condemnando Christo juxta eam fecit? Non puto, nisi quis fortè à nocentis dimissione ad innocui condemnationem concludere velit. Et quomodo quæso Pilatus consuetudine illâ excusari poterit, cum ea tantum requisiverit ut delinquens dimitteretur? Sed nolo tempus perdere, siquidem quivis statim videt, quàm fit hoc à baculo ad argumentum.

§. 83. Cæterùm, quando prædicta consuetudo incepta, quive ejus autores fuerint, prolixè definire mei instituti ratio non patitur, cum necvicquam id ad rem præsentem conducatur. *vid. interim Gerh. Harm. c. 193. p. 1890. Voss. Harm. l. 2. c. 5. §. 3. 4. 5. & omnino Grot. ad Matth. XXVII. 15. quem hîc iterum Stellerus c. 2. n. 28. - 37. in-*

infeliciter secutus est. Non probabile profectò, quod *n. 35.* Cai-
pham consuetudinis illius autorem facit, idque ex *Johan. XI. 50.* pro-
bare conatur. Apponam tantùm verba Evangelistæ, quia talia
vel narrando refutantur. *Unus autem ex ipsis, (inquit Johan-
nes,) Caiphas nomine cum esset pontifex anni illius, dixit eis: Vos nescitis
quicquam, nec perpenditis, quod expedit nobis, ut unus homo moriatur pro
populo, ac non tota gens pereat.* Jam ex his verbis fiat Syllogismus, cu-
jus conclusio sit ista: *E. Caiphas est autor consuetudinis, quâ di-
missi sunt delinquentes.*

§. 84. Sed pergo ad *cap. 3.* Stelleri, ex cujus *inscriptione*
§. n. 1. usque ad 91. tale fortasse neci poterit argumentum. *Quic. est*
nudus executor sententiæ capitalis ab alius late, si exequendo eam sententiam
non peccat. Atqui Pilatus & c. E.

§. 85. Majorem probatione fortè non indigere putavit Stel-
lerus, sed sufficere, si solùm in inscriptione assereret, tertium caput
defensi Pilati esse nudam executionem. Verùm quod non ita
universaliter vera sit, facillimè sequenti modo demonstrari potest.
Executio, quæ nihil aliud est, quàm rei judicata persequutio, ratio-
ne objecti sive causarum quæ executioni mandantur non in-
commodè dividi poterit in civilem, de quâ *t. t. C. de exec. rei judic.*
& criminalem. Nuda autem dicitur executio, quatenus cogni-
tio ac dijudicationi causæ contradistinguitur. Hinc in civilibus
merus executor est nuncius publicus, qui rei judicata vel instru-
menti exequibilis vigorem ex præcepto judicis ad effectum per-
ducit *l. pen. C. de exec. rei jud. Col. Proc. Execut. P. 2 c. 1. n. 4.* At in
criminalibus, de quibus maximè hîc sum sollicitus, nudi executoris
non minus propriè competit carnifici.

§. 86. In hoc autem, si à peccato abstinere velit, multa
requirit Hugo Grotius de *J. B. l. 2. c. 26. §. 4. sect. 9.* Vult nimirum,
ut ei, vel quod quæstioni & actis interfuerit vel ex rei confessio-
ne cognita esse debere causæ merita, ut satis ei constet, mortem
à reo esse commertam. Sed rectius id ipsum negat cum B. Gerh.
Magn. Dn. Ziegl. in not. ad d. l. Grotii & in dicast. concl. 35. §. 20. quia
carnifex discutere & examinare sententiam non tenetur. Non
igitur peccabit, sicubi jussus morti adjudicatum occiderit, quia
tùm obsequitur superiori, & quia in dubio factum judicis sem-
per justum & rectum præsumitur *l. 44. ff. damn. infest. l. 6. §. 3.*
E verb.

verb. qui jussu ff. de his qui notantur infam. Si tamen manifestè cognitum habeat carnifex, innocentem esse eum, quem occidere jussus est, parere haudquaquam debet, sed id potius agere tenetur, quantum fieri potest, ut liberetur ille & salvus evadat. Nec aliud probant exempla de ministris Saulis &c. à Grotio in notis ad d. l. adducta.

§. 87. Fieri tamen potest ut etiam judex fiat merus executor in causa capitali, si nō magistratus superior executionem mandet judici inferiori, non quidem quatenus judex est, sed quatenus inferior. Et tunc etsi judex iste dubitet, nocens nō fit is qui accusatus est, an minus, exequendo tamen sententiam non peccat. Quamvis enim dubitante conscientia aliās nihil debeat fieri, in materia tamen singulari id quod practicè certum est, praferendum est incerto speculativè. *Dn. Ziegl. d. concl. 35. §. 19.* At si certò noverit talis executor, reum esse innocentem, placet opinio Coleri de process. exec. p. 4. c. 1. n. 134. eum debere potius officium suum resignare, quàm facere injustitiam, cum Deo magis sit obediendum quàm hominibus.

§. 88. Vacillat itaque major argumenti Stelleriani in executore innocentiam rei certò cognitam habente, & si absque limitatione istà intelligatur, non procedit. Ergo si maximè concedamus, Pilatum merum fuisse executores, nec ipsum mortis sententiam in Christum tulisse, nihilo tamen minus enormiter peccavisset, cum tot vicibus publicè innocentiam Salvatoris fuerit professus.

§. 89. Sed non opus est, ut eò descendamus, falsissimum quippe est, quod in minore dicitur Pilatum merum fuisse executores. Adducit equidem Stellerus ad probationem sententiae suae historiam passionis n. 15. seq. quin & novum argumentum ab elaboratione crucis petitur proponit n. 91. Verum quàm mutilè historiam adduxerit, notatum supra est §. 7. §. 9. 10. 14. ac praterèa perspicuè ostensum capitalem sententiam non à Judæis sed Pilato in Christum prolatam fuisse à §. 60. seq. ad 73. Illud verò de crucis elaboratione argumentum tanti non est, ut in proluxa ejus refutatione tempus impendam. Fecit id peculiari capite 25. Mapharnafus, qui videri potest, §. 90.

§. 90. Unicum tantum subijciam argumentum & quidem ex verbis ipsius Stelleri, ut ostendam quàm finistre Pilatus merus executor appelletur. *Quicumq; enim (1.) fuit superior Judæis & (2.) inquisivit, is non fuit executor nudus sententiæ à Judæis late. (Nam quod prius concernit, iste casus concipi commode non potest quo inferior judex cognoverit & dijudicaverit causam, superiori verò judici nuda executio fuerit relicta. De posteriori autem nullum est dubium, quia nuda executio cognitioni causæ sive inquisitioni contradistinguitur. vid. §. 85.) Sed Pilatus (1.) superior fuit Judæis (Stell. c. 3. n. 58.) (2.) inquisivit in causâ Christi (cap. 1. n. 85. & c. 3. n. 57. 64. 66. 68. conf. supra §. 13.) Ergo &c.*

§. 91. Subjungit Stellerus in cap. 3. à n. 93. usq; ad n. 100. evolutionem quæstionis, an judex secundum acta & probata, an verò secundum conscientiam judicare debeat, eamq; in n. 100. ita finit. *Nos affirmamus, judicem adstrictum esse ad judicandum secundum allegata & probata -- Esto, in veritatis tamen præjudicium non concessio, quod Pilatus judicaverit de Christo, sententiãq; protulerit, eo ipso ac summus Pontifex, religio, in Sanhedrim sedentes probant fuisse blasphemum, venit excusandus.*

§. 92. Sed verior videtur sententia statuentium, judicem secundum conscientiam, aut, accuratius loquendo, scientiam propriam judicare debere. *vid. Magn. Dn. Ziegl. dicast. concl. 35. ubi pertraxit illud deduxit, & ad argumenta Covarruvix præcipui contrariæ opinionis patroni aliorumq; solidissimè respondit. Et esto judicet judex juxta acta & probata, nihil hoc pro excusando Pilato faciet. Nullum enim Christo crimen à Judæis probatum, sed potius vanis clamoribus metuq; injecto sententiã à Pilato extorta. De blasphemiã verò nihil planè coram Pilato, nisi incidenter actum vid. §. 14. & 19.*

§. 93. Incongruè autem à Stellero adducitur *lex 11. ff. de J. & J. de prætoribus iniquè jus reddente, cum lex ista non de moralitate intrinsecâ, sed effectû & vigore externo sit intelligenda. vid. Grot. de J. B. l. 1. c. 4. §. 3. Bacchov. in prætor. p. 17.*

§. 94. Concludit suam defensionem Dn. Stellerus his verbis: *Restat & caput defensi Pilati divina voluntas. Sed ne falcem in alienam esse mississe videamur, solum abrumpinus. Vult nempe Pilatum excusare*

cusare quod voluntatem divinam adimpleverit, Cajanis hâc in parte non dissimilis aut Cainæis, uti à Tertulliano & Irenæo vocantur, antiquis hæreticis Judam proditorem non solum defendentibus, sed & admirabilem illum & magnum esse memorantibus propter utilitates, quas humano generi prodicione contulerit, cum animadverteret, Christum velle veritatem subvertere &c. *vid. Voss. Harm. l. 2. c. 3. §. 37.* Pâri ratione omnes Judæorum ac militum illusiones & contumeliæ, quas tamen nemo unquam Christianorum non execratus est, excusari possent, eum & illæ à Prophetis in verbo divino fuerint prædictæ. Sed nec ego volo falcem in messem Dnn. Theologorum mittere. Quid autem ad dicta à Stellero allata respondendum sit, docebunt commentatores. Consuli interim meretur B. Gerhard. *Harm. c. 195. p. 1922. & cap. 212. p. 2177.*

§. 95. Nihil nunc restat, quàm ut gratias agam DEO T. O. M. pro concessis viribus, Lectoremque Benevolum rogem, ut, si alicubi lapsus fuero, id humanitate suâ meique ingenii tenuitate excusare velit. Errare humanum est. Itaque cum homo sim, humani à me nihil alienum arbitror.

F I N I S.

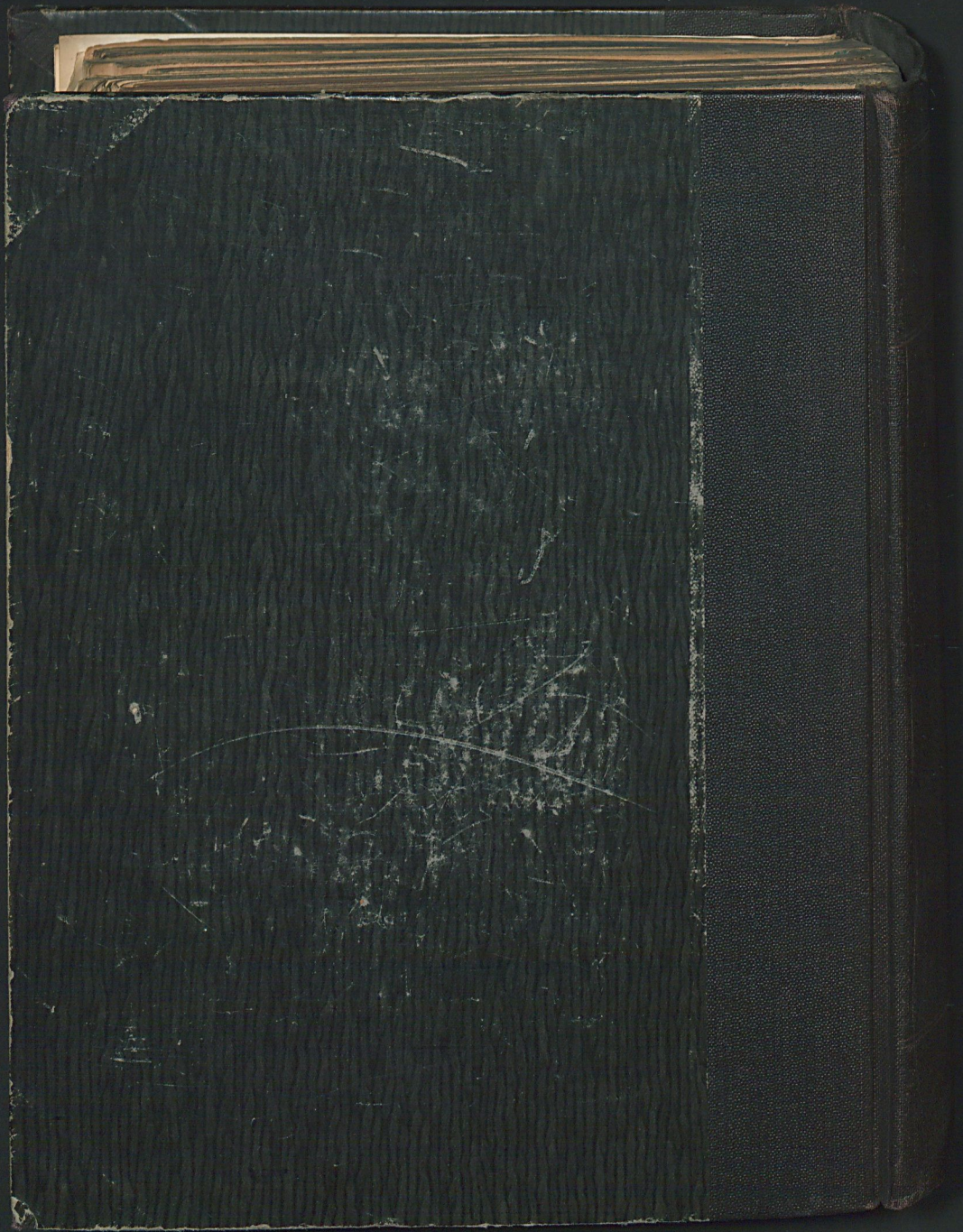
ULB Halle
005 803 373

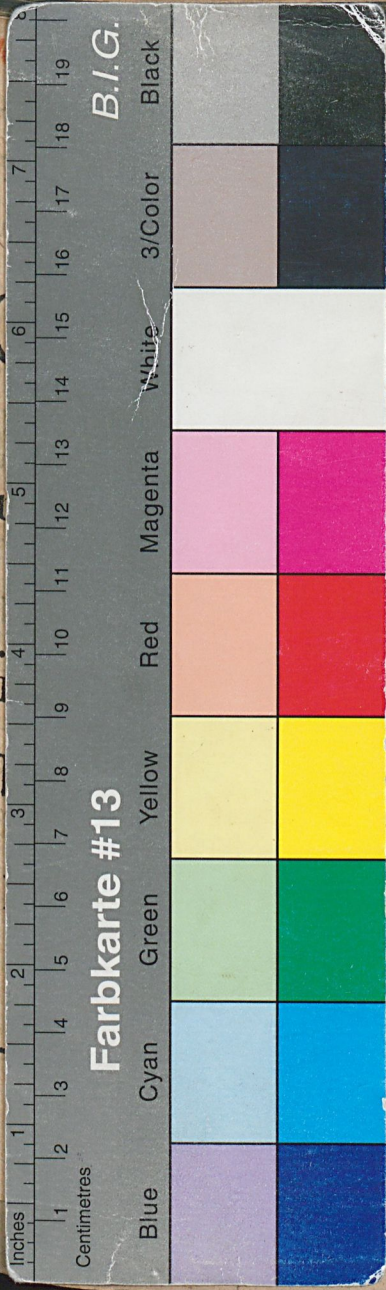
3

1077

B.I.G.

Farbkarte #13

Pr. 36 num. 17

*1675, 16^a
18*

MAGNIFICENTIA
FRIDICA

ILATI
IO,

ico Jctorum

IA MOEBIO,

alis ac Ducalis
linario,

e Fautore

do,
IOMASIUS,

M.
LXXV.

ORGI.

